

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ВІСНИК
АГРАРНОЇ НАУКИ ПРИЧОРНОМОР'Я
Науковий журнал

Виходить 4 рази на рік
Видається з березня 1997 р.

Випуск 3 (91) 2016

Миколаїв
2016

Засновник і видавець: Миколаївський національний аграрний університет.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №19669-9469ПР від 11.01.2013 р.

Збірник включено до переліку наукових фахових видань України, затвердженого наказами Міністерства освіти і науки України від 13.07.2015 р. №747 та від 16.05.2016 №515.

Головний редактор: В.С. Шибанін, д.т.н., проф., чл.-кор. НААН

Заступники головного редактора:

І.І. Червен, д.е.н, проф.

І.П. Атаманюк, д.т.н., доц.

В.П. Клочан, к.е.н., доц.

М.І. Гиль, д.с.-г.н., проф.

В.В. Гамаюнова, д.с.-г.н., проф.

Відповідальний секретар: Н.В. Потриваєва, д.е.н., проф.

Члени редакційної колегії:

Економічні науки: О.В. Шибаніна, д.е.н., проф.; Н.М. Сіренко, д.е.н., проф.; О.І. Котикова, д.е.н., проф.; Джулія Олбрайт, PhD, проф. (США); І.В. Гончаренко, д.е.н., проф.; О.М. Вишневська, д.е.н., проф.; А.В. Ключник, д.е.н., проф.; О.Є. Новіков, д.е.н., доц.; О.Д. Гудзинський, д.е.н., проф.; О.Ю. Єрмаков, д.е.н., проф.; В.М. Яценко, д.е.н., проф.; М.П. Сахацький, д.е.н., проф.; Р. Шаундерер, Dr.sc.Agr. (Німеччина)

Технічні науки: Б.І. Бутаков, д.т.н., проф.; К.В. Дубовенко, д.т.н., проф.; В.І. Гавриш, д.е.н., проф.; В.Д. Будак, д.т.н., проф.; С.І. Пастушенко, д.т.н., проф.; А.А. Ставинський, д.т.н., проф.; А.С. Добишев, д.т.н., проф. (Республіка Білорусь).

Сільськогосподарські науки: В.С. Топіха, д.с.-г.н., проф.; Т.В. Підпала, д.с.-г.н., проф.; Л.С. Патрєва, д.с.-г.н., проф.; В.П. Рибалко, д.с.-г.н., проф., академік НААН України; І.Ю. Горбатенко, д.б.н., проф.; І.М. Рожков, д.б.н., проф.; І.П. Шейко, д.с.-г.н., професор, академік НАН Республіки Білорусь (Республіка Білорусь); С.Г. Чорний, д.с.-г.н., проф.; М.О. Самойленко, д.с.-г.н., проф.; Л.К. Антипова, д.с.-г.н., проф.; В.І. Січкарь, д.б.н., проф.; А.О. Лимар, д.с.-г.н., проф.; В.Я. Щербаков, д.с.-г.н., проф.; Г.П. Морару, д.с.-г.н. (Молдова)

Рекомендовано до друку вченою радою Миколаївського національного аграрного університету. Протокол № 11 від 23.06.2016 р.

Посилання на видання обов'язкові.

Точка зору редколегії не завжди збігається з позицією авторів.

Адреса редакції, видавця та виготовлювача:

54020, Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9,

Миколаївський національний аграрний університет,

тел. 0 (512) 58-05-95, <http://visnyk.mnau.edu.ua>, e-mail: visnyk@mnau.edu.ua

© Миколаївський національний аграрний університет, 2016

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР ЕФЕКТИВНОСТІ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА УКРАЇНИ

В. П. Рибачук, аспірант

Миколаївський національний аграрний університет

У статті проаналізовано ефективність агропромислового виробництва України в загальнодержавному і регіональному вимірі оцінок. Висвітлено проблематику узгодження ресурсної складової, наявності земельних ресурсів та зайнятості населення в сільськогосподарському секторі економіки держави й регіонів з результатами господарювання. Оцінено вартісні аспекти ефективності та продуктивності аграрної галузі в динаміці та зроблено авторські висновки щодо причин різносторонніх змін показників. Проведено рейтингову оцінку регіонів за продуктивністю агропромислового виробництва у рослинництві і тваринництві.

Ключові слова: ефективність, агропромислове виробництво, продуктивність, розвиток, валова продукція.

Постановка проблеми. Ефективність агропромислового виробництва України в загальнодержавному й регіональному вимірі має свої особливості, дослідження і наукова оцінка яких завжди була актуальною. Трансформаційні перетворення, а також сьогоденній нестабільний стан галузі, ризикованість, кон'юнктурно-ринкова нестабільність актуалізує дану проблематику ще більше. Ставлячи питання ефективності агропромислового виробництва, наука вибудовує певні підходи до її оцінювання, які дають можливість отримати результат, актуальний для відповідного періоду розвитку. Регіональний та загальнодержавний аспекти оцінок є підставою для представлення різносторонньої динаміки функціонування галузі.

Мета статті – аналітична оцінка і структуризація ефективності агропромислового виробництва у загальнодержавному та регіональному вимірі результатів його функціонування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема ефективності агропромислового виробництва набула поширення, представлення в працях широкого кола науковців. Першооснови й фундаментальні теоретико-методологічні засади ефективності розкрито у працях А. Сміта [1], Й. Шумпетера

© Рибачук В. П., 2016

[2, 3], М. Самуельсона [4], С. Кузнеця [5], К. Макконнела [6], на їх основі наука про ефективність набуває розвитку, здійснюється впровадження наукових інновацій. Напрацювання з ефективності агропромислового сектора економіки, які зокрема мають прикладний характер, змодельовано публікаціями В. Андрійчука [7, 8], М. Дем'яненка [9], В. Дієсперова [10, 11], В. Вітвіцького [12], Ю. Лупенка [13], Б. Пасхавера [14], О. Шпикуляка [15], О. Шубравської [16] та інших. Проте наука не стоїть на місці, а практика потребує удосконалення господарського агровиробничого процесу. У розвиток же напрацювань потрібно систематично оновлювати емпіричну складову, яка дозволяє робити висновки щодо правильності курсу агрополітики, інноваційності розвитку галузі тощо.

Виклад основного матеріалу. Сучасне агропромислове виробництво, його розвиток в Україні та окремих її регіонах є вкрай динамічним. Регіоналізація проблеми є досить умовною, бо грані й особливості стираються активним обміном у процесі взаємодії продуктивних сил та виробничих відносин, але вона має місце. Загальнодержавні, регіональні аспекти формування ефективності проглядаються у природних факторах, територіальних ознаках, принципах поширення науково-технічних розробок.

Дослідження ефективності методично ідентифікуємо через аналіз загальноекономічних галузевих, а також регіональних показників (валова продукція, валова додана вартість, обсяг виробництва видів сільськогосподарської продукції тощо).

В агропромисловому секторі економіки України та її регіонів задіяні ресурси, які поки що навіть без достатньої за глибиною організаційно-технологічної модернізації забезпечить продуктивне зростання й високу конкурентоспроможність. Модель галузі усе ще, незважаючи на тривалий період адаптації до конкурентного ринку, можна вважати ресурсною. На цю думку наводить оцінка зайнятості, залучення земельних ресурсів (розораності угідь), обсяг доданої вартості та джерел її формування в ресурсному плані.

Частка зайнятого населення в сільському господарстві України – близько 3 млн осіб або приблизно 16-17% усіх за-

йнятих в економіці. Це значна кількість, яка не зовсім якісно співвідноситься з якісними показниками результативності аграрної праці. У розвитку галузі є чимало парадоксальних ефектів, які у своєму позитиві не є наслідком поступальної інноваційності, радше це ситуативні кон'юнктурні результати. Наприклад, зростання частки агропромислового сектора у загальному обсягу валютних надходжень по державі з 11,8% у 2001-2005 рр. до 30,9% у 2014 р. не є стійкою закономірністю. Це результат зміни кон'юнктури глобального ринку і зниження експортної доходності інших галузей. До того ж орієнтація виробництва переважно на зовнішні ринки збуту, особливо в рослинництві, не гарантує стабільність доходів.

Щодо фактора зайнятості й продуктивності праці як вихідних елементів аналізу ефективності. Зайнятість населення динамічна (табл. 1) з прив'язкою до продуктивності галузі. Це логічно, проте є регіональні особливості і загальна тенденційність не завжди має місце. Особливості функціонування регіонального агровиробництва в контексті зайнятості визначені самою роллю цієї галузі в економіці того чи іншого регіону. Наприклад, регіони (області) з великою часткою промислового виробництва неаграрного характеру потребують значно меншої кількості трудових ресурсів для забезпечення агробізнесового процесу. До того ж сільгосптоваровиробники мінімізують використання трудових ресурсів, відмовляючись від тваринництва й трудомістких культур.

Чисельність населення, зайнятого в сільському господарстві України, статистично представлена у варіації від 3 до 4-х млн осіб. Наприклад, у 2001 р. було зайнято 4006 тис. осіб, середнє значення за період: 2001-2005 рр. – 3152 тис осіб; 2006-2010 рр. – 3091; 2011-2014 рр. – 3485 тис. осіб. Динаміка задіяння ресурсу праці логічно корелює з продуктивністю галузі, тут прямий зв'язок, хоча в якісному аспекті ситуація інша. Остання п'ятирічка, 2010-2014 рр., ознаменована зростанням виробництва сільськогосподарської продукції, тому ефекти кількісного порядку стимулюють збільшення числа працівників.

Таблиця 1

**Динаміка зайнятості населення у сільському господарстві
України і площ сільськогосподарських угідь***

Середнє значення за визначений період

Регіон	Чисельність зайнятих, тис. осіб			Площа с.-г. угідь в усіх категоріях господарств, тис. га		
	Роки			Роки		
	2001- 2005	2006- 2010	2011- 2014	2001- 2005	2006- 2010	2011- 2014
Україна	3152	3091	3485	37605	36641	36444
АР Крим	170	168	179	1526	1492	1473
Вінницька	193	205	209	1824	1814	1827
Волинська	108	96	119	885	846	830
Дніпропетровська	108	106	122	2249	2218	2197
Доньська	172	208	176	1811	1743	1779
Житомирська	78	77	85	1451	1321	1290
Закарпатська	123	129	144	421	408	403
Запорізька	106	122	115	2153	2133	2131
Івано-Франківська	129	155	130	507	492	492
Київська	71	48	90	1555	1527	1514
Кіровоградська	119	109	146	1819	1770	1786
Луганська	128	120	130	1779	1736	1707
Львівська	175	189	188	1083	1040	1021
Миколаївська	135	134	135	1770	1788	1779
Одеська	152	164	190	2332	2258	2208
Полтавська	120	121	136	1941	1890	1857
Рівненська	73	85	81	884	841	807
Сумська	89	109	97	1477	1444	1445
Тернопільська	111	130	120	997	959	962
Харківська	125	163	165	2251	2178	2182
Херсонська	141	132	164	1782	1756	1768
Хмельницька	153	138	155	1461	1457	1474
Черкаська	148	140	171	1320	1314	1311
Чернівецька	102	103	102	457	450	448
Чернігівська	114	106	126	1871	1765	1731

**Сформовано за даними Державної служби статистики України*

У розрізі областей ситуація аналогічна в плані кореляції зайнятості з ефективністю, але варіації кардинально різняться. Наприклад, в Миколаївській області чисельність зайнятих, в обумовлений дослідженням період, фактично не змінювалася, складаючи близько 135 тис. осіб, за винятком збільшення в останню п'ятирічку. По окремих областях, наприклад у Вінницькій, ситуація більш кардинально змінювалася по-роках. Регіональний контекст зайнятості в агропромисловому виробництві, історично узгоджений з його розмірами, адже галузь переважно розвивається екстенсивно, особливо в сегменті господарств населення.

Наступним ресурсним фактором ефективності агропромислового виробництва є земля – засіб праці і предмет її прикладання (табл. 1). Земля – особливий ресурсний фактор ефективності агропромислового виробництва, він є вирішальним, незамінним, її площа номінально не може бути збільшена. Залежність ефективності від площі і якості сільськогосподарських угідь є абсолютною. Для України цей ресурс є безумовно стратегічним, адже за рахунок наявного високоякісного земельного капіталу галузь зберігає можливості конкурентоспроможності. Саме якість земель забезпечує розвиток агропромислового виробництва навіть в умовах національної суспільно-економічної кризи.

Паралельно зазначимо, що саме завдяки більш-менш якісному, стабільному забезпеченню трудовими ресурсами і досить значним площам найкращих у світі сільськогосподарських угідь, аграрна галузь України знаходиться на передових позиціях у світі й національній економіці.

Індикативно ефективність розвитку агропромислового виробництва проаналізуємо оцінкою продуктивності галузі за методичним означенням таких показників, як: «аграрна» валова додана вартість; валова продукція; випуск продукції; обсяг продукції в кількісному вираженні (табл. 2 і 3; рис. 1, 2, 3). Якщо глобально оцінювати вартісні і натуральні показники розвитку агропромислового виробництва, представлені в таблицях й на рисунках, то висновок один – динаміка зростання зберігається скрізь. Разом з цим, звертаючи увагу на якість цього зростання, слід зауважити, що вона значно погіршилася і виробництво все

більше наслідуює ефекти екстенсифікації, тому знижується конкурентоспроможність та інноваційність.

Таблиця 2

Вартісні показники ефективності агропромислового виробництва*

Середнє значення за визначений період

Показник	Україна			Миколаївська область		
	Роки			Роки		
	2001-2005	2006-2010	2011-2014	2001-2005	2006-2010	2011-2014
Випуск усього по економіці, у фактичних цінах, млн грн	674770	1832676	3147380	15059	39319	66808
«Аграрний» випуск, у фактичних цінах, млн грн	75865	143926	306709	2227	4677	10812
Валова додана вартість усього по економіці, у фактичних цінах, млн грн	269292	636629	1231867	6094	16710	27603
„Аграрна” валова додана вартість, у фактичних цінах, млн грн	33140	60394	129326	1005	2216	5240
Валова продукція сільського господарства в усіх категоріях господарств, млн грн	168756	190122	240312	5963	6585	8368
Валова продукція рослинництва в усіх категоріях господарств, млн грн	105450	122663	166318	4297	4810	6481
Валова продукція тваринництва в усіх категоріях господарств, млн грн	63306	67459	73994	1666	1775	1887
Валова продукція сільського господарства на 1 га с.-г. угідь, тис. грн	4,49	5,19	6,59	3,37	3,68	4,70
Валова продукція рослинництва на 1 га с.-г. угідь, тис. грн	2,80	3,35	4,56	2,43	2,69	3,64
Валова продукція тваринництва на 1 га с.-г. угідь, тис. грн	1,68	1,84	2,03	0,94	0,99	1,06

*Сформовано і розраховано за даними Державної служби статистики України

У контексті заданої динаміки якісних аспектів ефективності, про інноваційність мову вести надзвичайно важко, адже інвестиційний потенціал галузі знижується. Ефекти розвитку агропромислового виробництва, які формалізують підстави для наукових оцінок, дещо вводять в оману, зокрема в плані модельного аналізу інноваційності, що чітко пов'язується з ефективністю, конкурентоспроможністю.

Дослідженнями ефективності ми встановили, що системні деструктиви у механізмі інноваційного забезпечення дають підстави стверджувати, що в Україні так і не сформована інноваційна модель, а також не визначені інституційні рамки її організаційного оформлення. Той тип моделі інноваційного розвитку, який сьогодні представлений, вважаємо, інституційно неадаптованим до ринкової – конкурентної моделі економіки, тому вона залишається суцільно сировинною з окремими прогресивними укладами. Причина в тому, що входження вітчизняної науки і системи продукування-впровадження інновацій в ринкову систему відбулося на засадах невизначеності перш за все в організаційно-управлінському плані, адже система залишилася радянською, тому й економіка є неефективною та неконкурентоспроможною.

Таблиця 3

Натуральні показники ефективності агропромислового виробництва*

Середнє значення за визначений період

Показник	Україна			Миколаївська область		
	Роки			Роки		
	2001-2005	2006-2010	2011-2014	2001-2005	2006-2010	2011-2014
Виробництво зерна на 1 особу, кг	746	873	1279	1670	1607	2040
Виробництво картоплі на 1 особу, кг	387	417	520	152	138	173
Виробництво овочів на 1 особу, кг	136	170	219	157	235	417
Виробництво плодів та ягід на 1 особу, кг	31	32	45	24	25	34
Виробництво м'яса на 1 особу, кг	34	41	51	23	24	28
Виробництво молока на 1 особу, кг	287	260	251	340	315	314
Виробництво яєць на 1 особу, шт	240	329	428	189	349	420

*Сформовано і розраховано за даними Державної служби статистики України

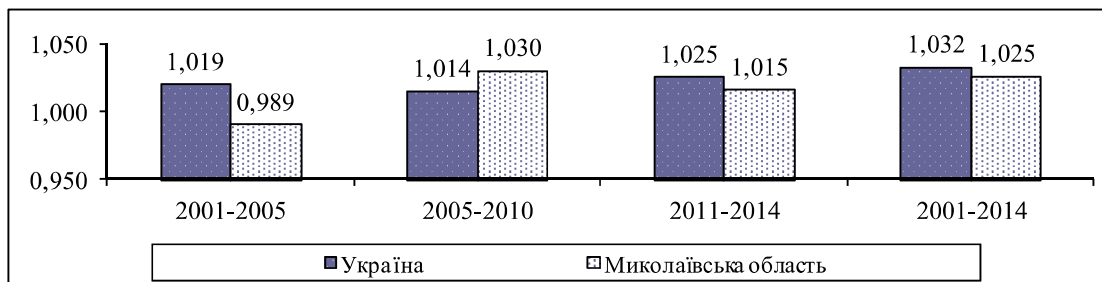

Рис. 1. Середньорічні темпи приросту валової продукції сільського господарства

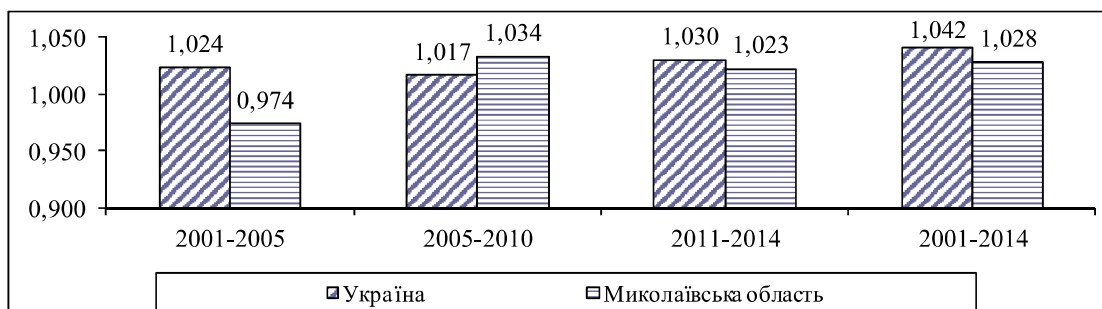

Рис. 2. Середньорічні темпи приросту валової продукції рослинництва

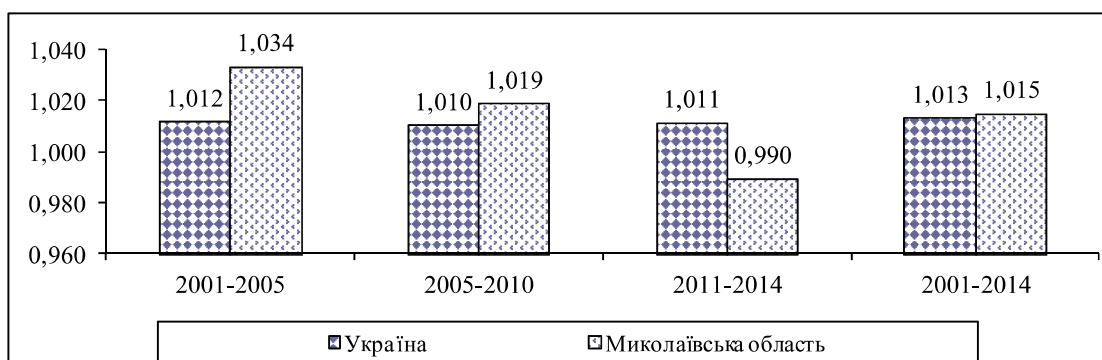

Рис. 3. Середньорічні темпи приросту валової продукції тваринництва

Сучасна Україна, її економіка, а також економіка галузей на загальнодержавному і регіональному рівнях, з огляду на досяжні перспективи – безпорадна без інновацій. Аграрний сектор економіки, зважаючи на його особливе значення, набуває надзвичайно важливого значення для вітчизняної держави, тому безумовним в актуальності тут потрібно вважати інноваційний розвиток. Адже саме інновації у їх творенні й поширенні забезпечують рух аграрного сектора економіки до інноваційної моделі сталого, конкурентоспроможного, ефективного процесу створення благ, відтворення складових пра-

ці та капіталу. Питання надзвичайно обширне і складне, але його, безумовно, потрібно вирішувати на регіональному рівні також, інакше галузь надалі залишиться сировинним придатком з точки зору продукції, яку виробляють у вимірі доданої вартості.

Таблиця 4

Рейтинг регіонів України за показниками продуктивності агропромислового виробництва*

Середнє значення з розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь – за визначений період

Регіон (область)	За обсягом валової продукції			За обсягом валової продукції рослинництва			За обсягом валової продукції тваринництва		
	2001-2005 pp.	2006-2010 pp.	2011-2014 pp.	2001-2005 pp.	2006-2010 pp.	2011-2014 pp.	2001-2005 pp.	2006-2010 pp.	2011-2014 pp.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
АР Крим	24	18	-	25	24		15	9	...
Вінницька	7	7	6	5	2	1	10	12	9
Волинська	9	11	12	13	16	16	7	7	7
Дніпропетровська	16	14	14	11	12	15	20	15	14
Донецька	11	13	16	6	14	19	13	13	12
Житомирська	18	16	15	23	22	18	11	11	13
Закарпатська	1	1	3	1	5	9	1	2	2
Запорізька	23	24	23	21	23	23	24	25	24
Івано-Франківська	2	2	1	4	11	8	2	1	1
Київська	5	5	5	7	6	5	6	6	5
Кіровоградська	15	17	18	8	13	12	21	21	21
Луганська	25	25	25	24	25	24	23	20	23
Львівська	4	6	7	9	8	11	4	4	6
Миколаївська	21	23	21	18	20	21	25	24	22
Одеська	19	22	22	17	19	22	19	22	25
Полтавська	13	10	9	10	3	4	17	16	15
Рівненська	8	8	10	16	10	10	5	8	8
Сумська	17	19	17	20	18	14	12	17	18
Тернопільська	10	9	8	14	7	3	8	10	10
Харківська	14	15	13	12	15	13	18	18	17

Продовження табл. 4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Херсонська	22	20	19	19	17	17	22	23	20
Хмельницька	12	12	11	15	9	7	9	14	11
Черкаська	6	4	2	3	1	2	14	5	3
Чернівецька	3	3	4	2	4	6	3	3	4
Чернігівська	20	21	20	22	21	20	16	19	19

**Сформовано і розраховано за даними Державної служби статистики України*

Так сталося, що в аграрному секторі економіки України, після реорганізації колективних сільськогосподарських підприємств в ринкові структури різних організаційно-правових форм господарювання, галузь не набула позитивної динаміки інноваційності. Саме тому, в регіональному вимірі значно змінилася структура бізнесу, в основі якої «повальний» перехід підприємців на виробництво низькозатратної сільгосппродукції – такої, яка моделює свою конкурентоспроможність за рахунок низької собівартості. Південні регіони перейшли на виробництво зернових та олійних, адже великі масиви землі дозволяють вирощувати ці культури з найменшими затратами, центральні і північні також значною мірою по-можливості наслідують цей негативний приклад.

За деяким винятком практично зникли й занепали галузі, які без інновацій неможливо ефективно розвивати: овочівництво (залишилося переважно в господарствах населення та підприємствах навколо великих міст), вирощування цукрових буряків (на мінімальному рівні по країні, переважно в структурах, які володіють власною базою для переробки – їх кількість незначна), льонарство, хмелярство, а тваринництво у своєму розвитку характеризується ситуативністю в сільгосп підприємствах і постійністю (для самозабезпечення) в господарствах населення.

Висновки. Аналізуючи ефективність агропромислового виробництва, актуальним є висновок, що галузь, єдина сьогодні в Україні, демонструє зростання продуктивності. Агропромислове виробництво України та окремих її регіонів, зокрема Миколаївської області, в аспекті формування ефективності і

продуктивності акумулюють чимало проблем, «регіоналізація» яких сьогодні є досить умовною, бо світ глобалізований, тому економіка держави, галузі, регіону, території, підприємства, вбудовані в ринок об'єктивно. Проте в досліджуваному об'єкті (агропромислове виробництво) мають місце особливості, зумовлені природними факторами, територіальними ознаками, сільською ментальністю, особливо в аспекті інноваційного розвитку, а також дифузії інновацій. Згаданий вимір означень формується державно-регуляторними й національно-специфічними факторами, які вирізняють загальноекономічні ефекти, визначивши при цьому контури ефективності та продуктивності. Останні вважаємо наслідком певного рівня інноваційності аграрного, агропромислового виробництва, який сформувався у визначених державою та ринком умовах.

Список використаних джерел:

1. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / Смит А. – М.: Л., 1935. – 112 с.
2. Schumpeter Josef Alois. Essays on entrepreneurs, innovations, business cycles, and the evolution of capitalism. // Josef A. Schumpeter; ed. by Richard V. Clemence; with a new introduction by Richard Swedberg.-Transactions Publishers, 1989.
3. Шумпетер И. Теория экономического развития / И. Шумпетер ; пер. с нем. В. С. Автономов и др. – М.: Прогресс, 1982.. – 455 с.
4. Самуэльсон П. А. Экономика : [учебн.] / П. А. Самуэльсон ; пер. с англ. – Севастополь: Ахтиар, 1995. – 384 с.
5. Кузнец С. Современный экономический рост: результаты исследований и размышлений : нобелевская лекция / С. Кузнец // Нобелевские лауреаты по экономике: взгляд из России / под ред. Ю. В. Яковца. – СПб. : Гуманистика, 2003. – С. 5-105.
6. Макконнелл К.Р. Экономикс : принципы, проблемы и политика / К.Р. Макконнелл, С. Л. Брю : пер. с англ. – М. : ИНФРА-П, 2003. – 972 с.
7. Андрійчук. В. Г. Економіка аграрних підприємств : підруч. / В. Г. Андрійчук. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : КНЕУ, 2002. – 624 с.
8. Андрійчук В. Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз : моногр. / В. Г. Андрійчук – К.: КНЕУ, 2005. – 292 с.
9. Дем'яненко М. Я. Ефективність оборотних засобів у сільському господарстві: теорія, методологія, практика / Дем'яненко М. Я. // Економіка АПК. – 2013. – № 5 – С. 44
10. Дієсперов В. С. Продуктивність сільськогосподарської праці [Текст] : моногр. / В. С. Дієсперов. – К. : ІАЕ, 2006. – 274 с.
11. Дієсперов В. С. Ефективність сільськогосподарського виробництва на Волині / Дієсперов В. С. // Економіка АПК. – 2013. – № 2 – С. 13-20.
12. Вітвіцький В. В. Продуктивність у системі результативності господарювання / Вітвіцький В. В., Вакуліна Ю. В. // Економіка АПК. – 2015. – № 12 – С. 19.
13. Лупенко Ю. О. Результати і проблеми реформування сільського господарства України / Ю. О. Лупенко, П. Т. Саблук, В. Я. Месель-Веселяк, М. М. Федоров // Економіка АПК. – 2014. – № 7. – С. 28-36.

14. Пасхавер Б. Й. Концентрація та ефективність сільського господарства / Пасхавер Б. Й. // Економіка АПК. – 2013. – № 1 – С. 16-23.
15. Шпикуляк О. Г. Ефективність виробництва зерна сільськогосподарськими підприємствами: теоретико-методологічний аспект / Шпикуляк О. Г., Материнська О. А. // Економіка АПК. – 2014. – № 12 – С. 42
16. Шубравська О. В. Розвиток сільськогосподарського виробництва України: чинники зростання / Шубравська О. В. // Економіка АПК. – 2015. – № 5 – С. 5.

В. П. Рыбачук. *Общегосударственное и региональное измерение эффективности аграрного производства Украины.*

В статье проанализирована эффективность агропромышленного производства Украины в общегосударственном и региональном измерении оценок. Освещена проблематика согласования ресурсной составляющей, наличия земельных ресурсов и занятости населения в сельскохозяйственном секторе экономики страны и регионов с результатами хозяйствования. Оценены стоимостные аспекты эффективности и продуктивности аграрной сферы в динамике и сделаны авторские выводы насчет причин разносторонних изменений показателей. Проведена рейтинговая оценка регионов по продуктивности агропромышленного производства в растениеводстве и животноводстве.

Ключевые слова: *эффективность, агропромышленное производство, продуктивность, развитие, валовая продукция.*

V. Rybachuk. *State and regional measurement of agrarian production's efficiency in Ukraine.*

The article analyzes the efficiency of agrarian production in Ukraine with measured considering state and regional approach. The problem of resources' component, soil resources' availability, population's employment in agricultural sector of the state and regional economics and business results coordination are enlightened. Value aspects of effectively and productivity of agrarian branch in dynamics are estimated and author conclusions are made according to the reasons of different changes in indexes. The regions are rated by agricultural productivity in plant growing and in animal husbandry.

Key words: *efficiency, agrarian production, productivity, development, gross production.*

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

- О. М. Вишнеvsька, Н. В. Бобровська.** Адаптаційний підхід у гарантуванні екологічної безпеки держави3
- Н. М. Сіренко, А. В. Бурковська, Т. І. Лункіна.** Соціальна відповідальність ведення бізнесу в Україні..... 13
- В. І. Криленко.** Регіональні аспекти інноваційної політики розвитку аграрного сектора 20
- І. В. Белоус.** Перспективи розвитку виноградарства і виноробства Миколаївської області України 26
- В. П. Рибачук.** Загальнодержавний та регіональний вимір ефективності аграрного виробництва України..... 38

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ НАУКИ

- В. В. Гамаюнова, В. І. Шевель.** Формування врожайності та якості зерна сортів проса залежно від строку сівби та фону живлення в умовах Півдня України 50
- Л. К. Антипова.** Облистяність – важливий показник якості корму сортозразків люцерни..... 62
- В. Ф. Дворецький, Т. В. Глушко.** Формування продуктивності пшениці ярої під впливом сучасних рiстрегулюючих речовин на Півдні України 69
- В. П. Миколайко.** Фотосинтетичний потенціал та інтенсивність квіткоутворення цикорію коренеплідного на насіння залежно від агротехнологічних прийомів його вирощування..... 79
- Ю. І. Івасюк.** Продуктивність посівів сої за роздільного та інтегрованого застосування мікробіологічного препарату, регулятора росту рослин і гербіциду 89
- М. О. Бойко.** Вплив густоти посіву та строків сівби на продуктивність гібридів сорго зернового в умовах Півдня України 96
- Л. В. Постоленко.** Ріст та розвиток смородини чорної залежно від використання мульчування та зрошення 104

А. М. Лихочвор. Вплив добрив на формування продуктивності рижію	116
А. С. Патрєва. Перспективи міжнародного співробітництва України у сфері безпеки та якості харчових продуктів	124
І. Б. Баньковська. Аналіз якості туш і м'яса свиней різних комерційних генотипів	135

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

L. Vakhonina. Interaction of harmonic waves with a thin elastic circular inclusion under conditions of smooth contact	145
А. А. Ставинский, О. О. Пальчиков, О. О. Плахтырь. Распределение индукции в рабочем зазоре аксиального асинхронного двигателя	159
D. Marchenko. Tribological research on the process of wear of a friction pair «cable block – rope» considering rolling slippage .	169
Ю. О. Кірічек, В. О. Гряник. Інформаційне забезпечення моніторингу земель та створення територіальних геоінформаційних систем кадастру нерухомості	180
А. П. Галєєва, В. А. Грубань. Обґрунтування параметрів технологічного модуля для збирання кукурудзи на зерно ..	194
Н. А. Доценко. Особливості класифікації системи управління якістю підприємств з урахуванням вимог міжнародних стандартів	202